

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ**

BUNLARI BİLMƏK MARAQLIDIR
(tələbələr üçün statistika)

Bakı – 2012

Əziz dost!

Müasir dövrdə cəmiyyətin inkişafını informasiyasız təsəvvür etmək çətinidir. İnformasiyaya tələbat insanın yaşadığı bütün dövrlərdə olsa da, bəşəri inkişafın indiki mərhələsində informasiyanın vacibliyi, onun oynadığı rol müqayisəolunmaz dərəcədə artmışdır. Məhz bu baxımdan XXI əsr informasiya, biliklər əsri kimi də tanınır. Bu informasiyanın formalaşmasında isə statistikanın müstəsna rolu var. Statistikanın fəaliyyətindən, onun keyfiyyətindən nəinki dövlət idarələrinin, beynəlxalq təşkilatların, həmçinin müəssisə və vətəndaşların, eləcə də tələbələrin də qəbul etdiyi qərarlar, həyata keçirdikləri fəaliyyət asılıdır. Cəmiyyətdə baş verən sosial-iqtisadi hadisələrin öyrənilməsi, onların inkişaf qanunauyğunluqlarının müəyyən edilməsi və gələcəkdə həmin proseslərə səmərəli təsir vasitələrinin, onların istiqamətlərinin aşkarlanmasında statistika əsas məlumat mənbəyi kimi çıxış edir. Dövlət Statistika Komitəsinin hazırladığı bu kitabça statistikanın inkişaf tarixinə qısa səyahət etməklə həyatımızın müxtəlif sahələrini xarakterizə edən faktlar və rəqəmlərin verilməsi əsasında statistikanın nə dərəcədə maraqlı sahə olduğunu göstərir. Bu vəsaitin hazırlanmasında məqsəd sosial-iqtisadi hadisələri ətraflı şəkildə xarakterizə edən kəmiyyət məlumatlarının verilməsi olmasa da, ümid edirik ki, burada olan faktlar və rəqəmlərdən istifadə Sizin işinizdə faydalı olacaqdır.

“Vaxt gələcək ki, statistik düşüncə tərzi insana oxumaq və yazma bilmək bacarığı qədər vacib olacaq”.

Samuel Stenli Uilks

(amerikalı riyaziyyatçı və statistik, 1906-1964)

“Peşəkar statistiklər bizim dünyamızı yeni kəşflərin açılması və ya texniki nailiyyətin əldə olunması ilə deyil, bizim düşüncə və tədqiqatlarımızın istiqamətləndirilməsinə, fikrimizin formalaşmasına təsir etməklə dəyişirlər”.

Yan Hakinq (kanadalı filosof, 1936)

“Kim informasiyaya sahibdirsə, o da dünyanı idarə edəcək”.

Uinston Çörçil (siyasi xadim, 1874-1965)

Statistika nə deməkdir?

Statistikanın yaranması tarixi qədimdir və dövlətin əmələ gəlməsi ilə əlaqələndirilir. **“Statistika”** termini mənşəcə latın sözü olan və orta əsrlər dövründə dövlətin siyasi vəziyyəti mənasını verən **“status”**dan əmələ gəlmişdir. Elmə bu termin XVII əsrdə daxil edilmişdir və o zaman dövlətşünaslıq mənasını daşıyırdı. Statistika müasir anlamda elm kimi formalaşana qədər çoxəsrlik inkişaf tarixi keçmişdir. Hər hansı hadisələri xarakterizə edən rəqəm məlumatları hələ qədim dövrlərdə istifadə olunmağa başlanmışdır. Məlumatların müəyyən minimumu olmadan dövlət fəaliyyəti mümkün ola bilməzdi. Çində bizim eradan əvvəl V minillikdə əhalinin sayı hesablanırdı, Qədim Romada mülkiyyətin uçotu aparılırdı, orta əsrlərdə əhalinin, ev təsərrüfatlarının əmlakının və torpaqların siyahıya alınması təşkil edilirdi. Belə məlumatların əldə edilməsi vasitələri müxtəlif idi. Məsələn, fars hökmdarı Dara (b.e.ə. 522-486) öz ordusunun sayını hesablamaq üçün hər bir döyüşçüdən müəyyən olunmuş yerə daş gətirib qoymasını tələb edirdi. Müasir dövrdə **“statistika”** sözü bir neçə mənalarda işlədilir.

Birincisi, o, hər hansı hadisə barədə **kəmiyyət məlumatı kimi** başa düşülür. Bu mənada statistika müxtəlif təbii və texniki elmlər bölməsinə daxil edilir. Biz hava ilə bağlı məlumatları, lotereyaların, idman oyunlarının nəticələri, tikilmiş evlərin sayı, yığılmış taxılın

miqdarı, Avroviziya musiqi yarışmasında səsvermənin nəticələri və s. məlumatlarla əhatə olunmuşuq. Hər bir tələbə aldığı qiymətlər üzrə həm özünün, həm də bütün qrupun müvəffəqiyyətini xarakterizə edən statistika formalaşdırır.

İkincisi, statistika **praktik fəaliyyət sahəsi** kimi başa düşülür. İlk növbədə dövlət rəhbərlərinin informasiyaya tələbatlarını ödəmək üçün rəsmi statistikanın olması vacibdir. Azərbaycan Respublikasında bu vəzifəni Dövlət Statistika Komitəsi həyata keçirir və ölkə haqqında statistikanı formalaşdırır: biz nə qədərlik, biz necəyik, biz necə yaşayırıq və işləyirik və s. Dövlət statistika orqanlarında hal-hazırda 1470 nəfər çalışır.

Statistika həmçinin rəqəm məlumatları ilə işin prinsip və metodlarını özündə cəmləşdirən elm bölməsi kimi də tanınır. Əgər gələcəkdə Sizlərdən kimsə qərara gəlsə ki, statistik olmaq istəyir, onda o, bu ixtisası Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində ala bilər. Bu çox maraqlı peşədir, çünki statistiklərin əməyi hamıya lazımdır.

Əhali

Əhalinin sayı və tərkibi haqqında məlumatların əsas mənbəyi siyahıyaalmalardır. Dünya ölkələrində onlar BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurasının qərarına əsasən həyata keçirilən əhalinin və mənzil fondunun siyahıyaalınmasının Ümumdünya proqramının tərkib hissəsi kimi keçirilir. 2005-ci ildən 2014-cü ilədək bütün dünyada əhalinin və mənzil fondunun siyahıyaalınmasının 2010-cu il üzrə növbəti raundu keçirildi. 1 iyun 2012-ci il tarixinə dünyanın 184 ölkəsi belə siyahıyaalmanı həyata keçirib. Azərbaycanda əhalinin siyahıyaalınması 2009-cu ildə keçirilmişdir.

Hazırda yer kürəsində 7 milyardan artıq əhali yaşayır. Azərbaycan Respublikasında əhalinin sayı 1 yanvar 2012-ci il tarixinə 9235.1 min nəfər olmuşdur.

Əhalisinin sayına görə dünyanın **ən böyük** ölkələri aşağıdakılardır:

Çin - 1 350 mlyn. nəfər;

Hindistan – 1 222 mlyn. nəfər;

ABŞ – 313 mlyn. nəfər;

İndoneziya – 246 mlyn. nəfər.

Ən kiçik ölkə Vatikanıdır – əhalisinin sayı min nəfərə yaxındır.

Azərbaycan Respublikasında kişi və qadınların sayı

(ilin əvvəlinə, min nəfər)

İl	Kişilər	Qadınlar
2012	4583.5	4651.6

Hər 1000 kişiyə qadınların sayı

(ilin əvvəlinə, nəfər)

İl	Hər 1000 kişiyə düşən qadınların sayı
2012	1015

Ümumilikdə, dünyada kişilərin sayı qadınlardan bir qədər çoxdur. Kişilərin sayının üstünlük təşkil etdiyi ölkələr arasında Çin, Hindistan, Türkiyəni göstərmək olar.

Yaş qrupları üzrə əhalinin sayı (ilin əvvəlinə, min nəfər)

Yaş qrupları	2012
Cəmi	9235,1
o cümlədən yaş qrupları üzrə:	
0-4	765,2
5-9	623,0
10-14	664,3
15-19	844,4
20-24	944,6
25-29	873,0
30-34	736,5
35-39	626,4
40-44	653,1
45-49	670,4
50-54	629,5
55-59	407,2
60-64	266,2
65-69	122,9
70-74	181,3
75-79	131,0
80 və yuxarı əmək qabiliyyətli yaşda ¹⁾	96,1 6395,7

¹⁾ 2012-ci ilin əvvəlinə - kişilər 15-62, qadınlar 15-57 yaşda.

18 yaşadək uşaqların xüsusi çəkisi (ilin əvvəlinə, əhalinin ümumi sayına faizlə nisbətə)

İl	18 yaşadək uşaqların xüsusi çəkisi
2012	27,5

Hər il qız uşaqları ilə müqayisədə daha çox oğlan uşaqları doğulur. Lakin, 30 yaşadək onların sayı bərabərləşir.

Ötən il Azərbaycanda 176.1 min uşaq dünyaya gəlmişdir, bu, son 17 il üzrə ən yüksək göstəricidir. Doğulan uşaqların 53.8 %-ni oğlanlar, 46.2 %-ni qızlar təşkil etmişdir.

Ötən il 1746 əkiz və 36 üçəm doğulmuşdur. Oğlan uşaqları üçün qoyulan adlar arasında ən yayılanları bunlar olmuşdur: Yusif,

Əli, Hüseyn, Məmməd, Murad, Nihad. Qızlar üçün isə - Zəhra, Nuray, Fatimə, Fidan, Zeynəb və Ayan olmuşdur.

Müəyyən dövr ərzində əhalinin sayının dəyişməsinə xarakterizə etmək üçün **əhalinin təbii artımı (azalması)** göstəricisindən istifadə olunur.

Əhalinin təbii artımını (azalmasını) hesablamaq üçün doğulanların ümumi sayından ölənlərin ümumi sayını çıxmaq lazımdır.

Əhalinin təbii artımı

İl	əhalinin hər 1000 nəfərinə
2011	13,5

Doğulanlar və ölənlər (əhalinin hər 1000 nəfərinə)

İl	Doğulanlar	Ölənlər
2011	19,4	5,9

Əhalinin təbii artımı çox vaxt əhalinin hər min nəfərinə hesablanan əmsal əsasında hesablanır.

Əhalinin təbii artımının (azalmasının) əmsalı doğum əmsalının (əhalinin hər min nəfərinə doğulanların sayı) və ölüm əmsalının (hər min nəfərə ölənlərin sayı) fərqi kimi hesablanır. Bu əmsal promille (‰) ilə ölçülür, bu da ədədin mində birinə və ya faizin onda birinə bərabərdir.

2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin təbii artım əmsalı 13.5 ‰ olmuşdur. Dünyanın bir çox ölkələrində əhalinin təbii artımı müsbətdir. Məsələn, Misirdə 20.17 ‰, Hindistanda 13.81 ‰, ABŞ-da 5.45 ‰ olmuşdur. Depopulyasiya hadisəsi, yəni ölüm əmsalının doğulmaları qabaqlaması bir çox Avropa ölkələri üçün xarakterikdir (Ukrayna – 4.4 ‰, Polşa – 0.06 ‰, Almaniya – 2.79 ‰, İsveç – 0.06 ‰).

Əhalinin sağlamlıq vəziyyətini xarakterizə edən əsas göstərici, ölüm səviyyəsini müəyyən edən kompleks göstərici **gözlənilən ömür uzunluğudur**.

Anadan olanın gözlənilən ömür uzunluğu onun yaşamalığı olduğu illərin sayını göstərir, bir şərtlə ki, bu nəslin həyatı dövründə ölüm səviyyəsi göstəricinin hesablandığı dövrdə olduğu səviyyəsində qalsın. 2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasında doğulanda gözlənilən ömür uzunluğu 73.8 il təşkil etmiş, bu, kişilərdə - 71.2 il, qadınlarda isə - 76.5 il olmuşdur.

2011-ci ildə bəzi dünya ölkələrində doğulanda gözlənilən ömür uzunluğu (il)

Ölkə	İl
ABŞ	78
Almaniya	80
Böyük Britaniya	80
Çin	74
Qazaxıstan	69
Rusiya	69
Türkiyə	73
Yaponiya	83

2012-ci ilin əvvəlinə Azərbaycanda yaşı 100-dən artıq olan 985 nəfər, o cümlədən 73 kişi, 912 qadın yaşamışdır.

Təhsil

2011/2012-ci tədris ilinin əvvəlinə ölkənin 51, o cümlədən 36 dövlət və 15 özəl ali təhsil müəssisəsində ali təhsil sahəsində təlim proqramları həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasının ali təhsil müəssisələrində mütəxəssislərin və elmi-pedaqoji kadrların hazırlığı üç səviyyəlidir:

- bakalavriat (tibb təhsili istisna olmaqla);
- magistratura (tibb təhsili istisna olmaqla);
- doktorantura.

Birinci dərəcə - *bakalavr*. Bu dərəcədə təhsil 4 il davam edir. Bakalavriatı bitirən məzunlara «bakalavr» ali peşə-ixtisas dərəcəsi verilir. Proqramın hazırlanması dövlət imtahanının verilməsi və (və ya) diplom işinin müdafiəsi ilə başa çatır. Bakalavriat təhsili almış məzunların əmək fəaliyyəti elmi tədqiqat və ali təhsil müəssisələrində elmi-pedaqoji fəaliyyət istisna olmaqla, bütün digər sahələri əhatə edir.

Ali təhsil müəssisələrində “bakalavr” səviyyəsi üzrə təhsil alan tələbələrin sayı (tədris ilinin əvvəlinə)

	2010/2011		2011/2012	
	Cəmi	o cümlədən qadınlar	Cəmi	o cümlədən qadınlar
Ali təhsil müəssisələrində “bakalavr” səviyyəsi üzrə təhsil alan tələbələrin sayı - cəmi, nəfər	131396	60547	133537	61773
o cümlədən:				
dövlət müəssisələrində	112416	53049	114847	54502
qeyri-dövlət müəssisələrində	18980	7498	18690	7271

İkinci dərəcə - *magistr*. Magistratura təhsili ixtisaslaşmalar üzrə hər hansı ixtisas sahəsinin elmi tədqiqat və ya peşəkar məqsədlər üçün daha dərinlən öyrənilməsini nəzərdə tutur və məzunlara peşəkar fəaliyyətlə yanaşı, elmi tədqiqat və elmi-pedaqoji işlərlə məşğul olmaq hüququ verir. Magistratura təhsili magistr dissertasiya

işinin müdafiəsi ilə başa çatır və həmin dissertasiyanı müvəffəqiyyətlə müdafiə etmiş məzunlara «magistr» ali elmi-ixtisas dərəcəsi verilir.

**Ali təhsil müəssisələrində “magistr”
səviyyəsi üzrə təhsil alanların sayı
(tədris ilinin əvvəlinə, nəfər)**

	2010/2011		2011/2012	
	Cəmi	o cümlədən qadınlar	Cəmi	o cümlədən qadınlar
Ali təhsil müəssisələrində “magistr” səviyyəsi üzrə təhsil alanların sayı - cəmi, nəfər	8845	4565	9609	4748
o cümlədən:				
dövlət müəssisələrində	8072	4230	8683	4349
qeyri-dövlət müəssisələrində	773	335	926	399

Doktorantura ali təhsilin ən yüksək səviyyəsi olmaqla elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasını, ixtisas və elmi dərəcələrin yüksəldilməsini təmin edir.

Doktorantura təhsili ali təhsil müəssisələrində və elmi təşkilatlarda yaradılan doktoranturalarda (hərbi təhsil müəssisələrində adyunkturalarda) həyata keçirilir və müvafiq elmi dərəcənin verilməsi ilə başa çatır. Elmi dərəcələr ali təhsil müəssisələrində və elmi təşkilatlarda fəaliyyət göstərən dissertasiya şuralarının vəsətəti əsasında qanunvericiliyə uyğun olaraq verilir.

Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı elmi dərəcələr mövcuddur:

- fəlsəfə doktoru – elm sahələri göstərilməklə;
- elmlər doktoru – elm sahələri göstərilməklə.

Doktorantların sayı, nəfər

	2010	2011
Fəlsəfə doktorlarının hazırlanması proqramı üzrə təhsil alanların sayı – cəmi	786	897
o cümlədən qadınlar	320	453
Elmlər doktorlarının hazırlanması proqramı üzrə təhsil alanların sayı – cəmi	91	185
o cümlədən qadınlar	29	69

Doktoranturada təhsilini başa vurmuş və müvafiq elmi dərəcə almış şəxslərə müəyyən edilmiş qaydada həmin elmi dərəcəni təsdiq edən vahid formada dövlət nümunəli sənəd – diplom verilir.

Azərbaycan Respublikası son beş ildə təhsilin maliyyələşdirilməsi sahəsində ciddi irəliləyişə nail olunmuşdur. Belə ki, yalnız **dövlət büdcəsindən** bu sahəyə ayrılan ümumi xərclər 2007-ci ildəki 723,5 milyon manatdan 2011-ci ildə 1268,5 milyon manatadək artmışdır. Bu göstəricilər ali təhsil üzrə müvafiq olaraq 57,5 milyon manatdan 150,2 milyon manata qədər yüksəlmişdir. Bununla yanaşı, digər mənbələrdən də ali təhsilə kifayət qədər vəsait daxil olur.

Hər il dövlət büdcəsindən hər bir tələbəyə çəkilən xərclər artır. Belə ki, 2008-ci ildə dövlət büdcəsindən bir tələbəyə çəkilən xərc 1034 manat təşkil edirdisə, 2011-ci ildə bu rəqəm təxminən 70 % artaraq 1751 manat təşkil etmişdi.

Azərbaycanlı gənclərin ölkə üçün zəruri ixtisaslar üzrə xaricdə təhsil almasını və ölkənin inkişafında yaxından iştirak etməsini təmin etmək məqsədi ilə "Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil almasına dair Dövlət Proqramı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 2006-cı il 19 oktyabr tarixli 1746 nömrəli sərəncam imzalayıb. Bu sərəncama uyğun olaraq hazırlanmış "2007–2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı" istedadlı Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsilinin təşkili istiqamətində vahid sistemin yaradılması məqsədlərinə xidmət edir.

Hazırda 10 mindən çox azərbaycanlı gənc dünyanın bir çox xarici ölkələrinin ali təhsil müəssisələrinin bakalavr, magistratura və

doktorantura pillələrində təhsil alır, onların 2096 nəfəri dövlət xətti ilə, o cümlədən 853 nəfəri “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsil alanlardır. Bu ölkələr arasında ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Almaniya, Yeni Zelandiya, Avstriya, Yaponiya, Avstraliya, Cənubi Koreya, İsveç, Niderland, Çexiya və digərlərini göstərmək olar. Proqram çərçivəsində 2007-2015-ci illər ərzində 5 min azərbaycanlı gəncin xarici ölkələrdə təhsil alması nəzərdə tutulub.

Bu ilin prioritet ixtisasları texniki və fundamental elm, mühəndislik, neft və qaz sənayesi, ətraf mühitin mühafizəsi və kənd təsərrüfatı ixtisaslarıdır.

2012/2013-cü tədris ilində “2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı” çərçivəsində təhsil almaq üçün biologiya, fizika, İT, kənd təsərrüfatı, mühəndislik, nano-texnologiya, neft sənayesi, riyaziyyat, tibb və turizm ixtisasları prioritet ixtisaslar kimi təyin edilmişdir.

Dövlət ali təhsil müəssisələrində əyani təhsil forması üzrə pulsuz təhsil alan tələbələrə hər ay Dövlət Akademik təqaüdü ödənilir.

Dövlət ali təhsil müəssisələrinin əyani şöbələrində təhsil alan tələbələrin yarısından çoxu “əla” və ya “yaxşı” oxuduqlarına görə təqaüd alırlar. Həmçinin Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin təqaüdü və adlı təqaüdü də mövcuddur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 dekabr 2011-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, dövlət ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində oxuyan tələbələrə verilən təqaüdlərin məbləği artırılmışdır.

Təqaüdlər, manat

	01.12.2011
Ali təhsil müəssisələri üzrə	
adlı təqaüd alan tələbələrə	110
bakalavr pilləsi üzrə	
əla qiymətlərlə oxuyanlara	88
əla və yaxşı oxuyanlara	71 manat 50 qəpik
yaxşı-kafi oxuyanlara	44
magistr pilləsi üzrə	
əla qiymətlərlə oxuyanlara	93 manat 50 qəpik
əla və yaxşı oxuyanlara	77
yaxşı-kafi oxuyanlara	49 manat 50 qəpik
Doktorantura	110

Azərbaycan Respublikasının təhsil müəssisələrində tədris dili dövlət dili – Azərbaycan dilidir. Vətəndaşların və təhsil müəssisəsi təsisçilərinin istəyi nəzərə alınaraq, xüsusi hallarda (Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə razılaşma əsasında) ümumi təhsil müəssisəsində Azərbaycan dili, Azərbaycan ədəbiyyatı, Azərbaycan tarixi və Azərbaycan coğrafiyası fənləri tədris olunmaqla tədris müvafiq dövlət təhsil standartları əsasında digər dillərdə də aparıla bilər.

MDB ölkələrində ali təhsil müəssisələri və orada təhsil alan tələbələrin sayı (tədris ilinin əvvəlinə)

	Ali təhsil müəssisələrinin sayı	ondan:		Tələbələrin sayı, min nəfər	ondan:		
		Dövlət	Qeyri-dövlət		Dövlət	onlardan ödənişli əsaslarla	Qeyri-dövlət
Azərbaycan							
2010/2011	51	36	15	140.2	120.5	69.1	19.7
2011/2012	51	36	15	143.1	123.5	68.9	19.6
Belarus							
2010/2011	55	45	10	442.9	382.8	233.2	60.1
2011/2012	55	45	10	445.6	387.2	236.8	58.4
Ermənistan							
2010/2011	74	23	51	111.0	91.4	72.8	19.6
2011/2012	68	23	45	95.3	80.4	66.2	14.9
Qazaxıstan							
2010/2011	149	53	96	620.4	310.1	193.6	310.3
2011/2012	146	53	93	629.5	311.3	190.0	318.2
Qırğızıstan							
2010/2011	56	33	23	230.3	202.5	171.7	27.8
2011/2012	53	33	20	239.2	209.4	176.7	29.8
Moldova							
2010/2011	33	19	14	107.8	88.8	57.9	19.0
2011/2012	34	19	15	103.9	84.9	55.8	19.0
Özbəkistan							
2009/10	63	286.0
Rusiya							
2010/2011	1115	653	462	7050	5849	3229	1201
2011/2012	1080	634	446	6490	5454	2999	1036
Tacikistan							
2010/2011	32	31	1	151.6	149.0	92.9	2.6
2011/2012	33	33	-	152.2	152.2	91.3	-
Türkmənistan							
2008/09	18	21
Ukrayna							
2010/2011	349	243	106	2130	1864	1294	266
2011/2012	345	238	107	1955	1726	1159	229

2011-ci ildə ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunanların sayı

	Qəbul olunanlar, min nəfər	Ödənişli əsaslarla, ümumi qəbula nisbətən %-lə	ondan:	
			Dövlət ali təhsil müəssisələrinin ödənişli yerlərinə	Qeyri-dövlət ali təhsil müəssisələrinə
Azərbaycan	31.2	64	50	14
Belarus	96.0	67	55	12
Ermənistan	7.6	80	67	13
Qazaxıstan	197.2	85	31	54
Qırğızıstan	51.8	85	72	13
Moldova	28.3	67	48	19
Rusiya	1207	58	45	13
Tacikistan	31.3	59	59	-
Ukrayna	314.5	62	53	9

2011-ci ildə ali təhsil müəssisələrini bitirənlərin sayı

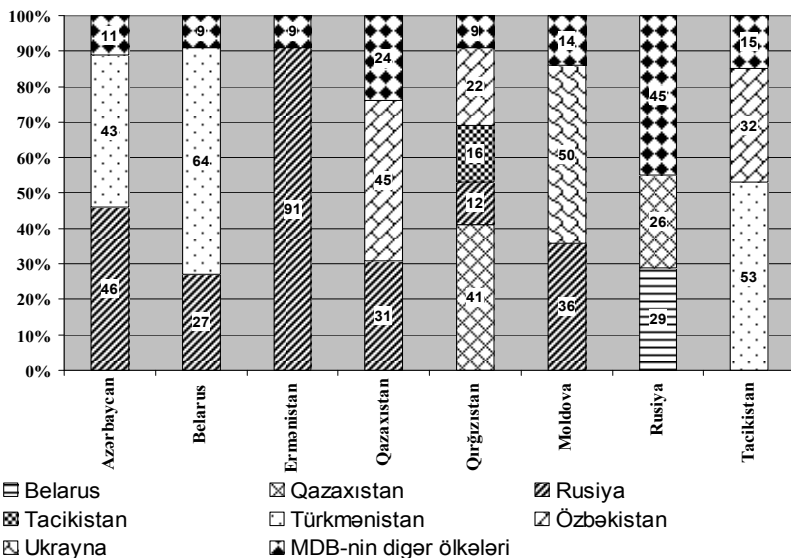
	Məzunların sayı, min nəfər	Ödənişli əsaslarla bitirənlər, ümumi buraxılışa nisbətən %-lə	ondan:	
			Dövlət ali təhsil müəssisələrinin ödənişli yerləri	Qeyri-dövlət ali təhsil müəssisələri
Azərbaycan	30.8	59	43	16
Belarus	75.8	65	50	15
Ermənistan	24.9	81	63	18
Qazaxıstan	160.9	84	33	51
Qırğızıstan	41.8	88	78	10
Moldova	27.8	70	49	21
Rusiya	1443	64	44	20
Tacikistan	28.0	53	53	-
Ukrayna	529.8 ¹⁾	14

¹⁾ bakalavr dərəcəsi əldə etmiş orta ixtisas təhsil müəssisələrinin məzunları nəzərə alınmaqla

2011/12-ci il tədris ilində MDB ölkələrinin ali təhsil müəssisələrində təhsil alan xarici tələbələrin sayı (tədris ilinin əvvəlinə, min nəfər)

	Qəbul		Təhsil alanların sayı		Buraxılış	
	xarici tələbə	o cümlədən MDB-dən	xarici tələbə	o cümlədən MDB-dən	xarici tələbə	o cümlədən MDB-dən
Azərbaycan	0.6	0.1	4.2	0.4	1.1	0.1
Belarus	2.9	2.2	11.2	8.0	1.1	0.5
Ermənistan	0.9	0.2	3.0	1.1	0.8	0.3
Qazaxıstan	2.8	2.1	9.0	6.4	2.0	1.4
Qırğızıstan	10.2	7.1
Moldova	0.5	0.1	1.6	0.3	0.2	0.1
Rusiya	34.7	21.1	158.4	104.8	26.4	15.5
Tacikistan	0.4	0.3	3.1	2.6	0.6	0.6
Ukrayna	8.1	...	42.7	...	6.5	...

2011/12-ci il tədris ilində MDB ölkələrinin ali təhsil müəssisələrində təhsil alan MDB-dən olan xarici tələbələrin tərkibi (faizlə)

Ümumi Avropa təhsil məkanının yaradılması prosesi (Boloniya prosesi) ali təhsilin strukturunda əhəmiyyətli dəyişikliyə səbəb olmuşdur. Yeniliklərdən biri ikipilləli təhsil sisteminə keçid oldu: bakalavr (üç ildən az olmayan müddətdə təhsil) və magistratura (iki il). MDB-yə üzv ölkələrin çoxunda mütəxəssis hazırlığı 5 il çəkir. Yeni sistem tələbələrin mobilliyini işədüzəlmə baxımdan artırmaqla vahid avropa ali təhsil zonasının yaranmasına xidmət edir. Bundan başqa, bu sistem gələcək məzunlara bakalavr səviyyəsində öz biliklərini, bacarıqlarını təkmilləşdirməyə və magistr səviyyəsində isə daha dar, ixtisaslaşmış sahələrdə mütəxəssis olmağa kömək edir.

Ölkələr arasında ali təhsil müəssisələrinin əməkdaşlığının genişlənməsində MDB açıq universitet şəbəkəsinin açılması böyük rol oynamışdır. 2009-2012-ci illərdə Konsorsiumun tərkibinə MDB-yə üzv 9 ölkənin 27 aparıcı universiteti daxil olmuşdur. Bu layihə magistrlərin birgə hazırlanması, aspirantlarla mübadilənin həyata keçirilməsi, elmi iş yazmaq üçün birgə elmi tədqiqatların aparılmasına yönəldilib.

İdman

Azərbaycanda idmanın daha da inkişaf etdirilməsi, Olimpiya hərəkətinin genişləndirilməsi, gənclərin müntəzəm şəkildə idmana cəlb olunması, əhalinin bütün təbəqələri arasında sağlam həyat tərzinin formalaşdırılması, yeni idman və Olimpiya komplekslərinin tikilməsi zərurəti, eləcə də idmançılarımızın London olimpiadasında, Dünya və Avropa çempionatlarında, rəsmi beynəlxalq yarışlarda yüksək göstəricilərinin təmin edilməsi məqsədi ilə 2012-ci il ölkədə “İdman ili” elan edilmişdir.

2009-cu il 30 iyun tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında” Qanunun imzalanması ölkədə bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafı üçün daha geniş imkanlar yaratmışdır.

Azərbaycan idmançıları son illərdə beynəlxalq yarışlarda, o cümlədən Olimpiya oyunlarında, Dünya və Avropa çempionatlarında, kubok yarışlarında eləcə də digər rəsmi beynəlxalq yarışlarda yüksək nəticələr göstərərək böyük uğurlara imza atmışlar. Yalnız son beş ildə idmançılarımız rəsmi beynəlxalq yarışlarda 1116 qızıl, 829 gümüş, 1056 bürünc medal qazanaraq onların ümumi sayını 3001-ə çatdırmışlar. 2011-ci ildə mühüm nailiyyətlər əldə etmiş idmançılarımız 705 medal qazanmışlar ki, onların 270-i qızıl, 193-ü gümüş, 242-si isə bürüncdür.

Bununla yanaşı, idmançılarımız XXX London Yay Olimpiya Oyunlarında böyük uğurla çıxış edərək 2 qızıl, 2 gümüş, 6 bürünc medal qazanmış və 205 ölkə arasında 30-cu yerdə başa vurmuşlar.

XIV London Yay Paralimpiya Oyunlarında isə idmançılarımız 4 qızıl, 5 gümüş, 3 bürünc medal qazanaraq yarışları 166 ölkə arasında 27-ci yerdə başa vurmuşlar.

2011-ci ildə ölkədə bədən tərbiyəsi və idmanla məşğul olanların ümumi sayı 1660,4 nəfərə çatmış və əhalinin ümumi sayının 18,2 faizini təşkil etmişdir. Dövlət büdcəsindən 2012-ci il üçün bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və turizm xərclərinə 57,1 milyon manat ayrılmışdır.

Ötən il idmanın maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi üçün mühüm işlər görülmüşdür. Tovuz, İmişli, Qəbələ rayonlarında və Sumqayıt şəhərində Olimpiya İdman Kompleksi istifadəyə verilmiş, mövcud idman qurğuları, stadionlar və digər idman

meydançaları təmir edilmiş və yenidən qurulmuşdur. 2012-ci ilin əvvəlinə ölkədə idman qurğularının sayı 9,9 minə çatmışdır ki, bu da 2000-ci illə müqayisədə 25,8 faiz çoxdur. Əhali arasında futbol, voleybol, şahmat, yüngül atletika, sərbəst güləş, dama, basketbol, boks və tennis kimi idman növlərinə daha çox maraq göstərilir.

İdman qurğuları (ilin əvvəlinə)

	2001	2006	2012
İdman qurğularının sayı - cəmi	7 911	8 743	9 954
onlardan:			
idman sarayları	2	2	3
olimpiya kompleksləri	1	9	32
tribunaları 1,5 min və daha çox yerli stadionlar	75	67	61
tribunaları 1,5 mindən az yerli stadionlar	...	53	83
üzgüçülük hovuzları	37	45	62
Bədən tərbiyəsi ilə məşğul olanların sayı, min nəfər ¹⁾	355,2	529,8	1 660,4

¹⁾ 2009- cu ildən başlayaraq təhsil müəssisələrində idmanla məşğul olanlar daxil olmaqla

Ölkənin idmançıları tərəfindən qazanılmış medallar

	2005	2011
Qazanılmış medalların sayı - cəmi	213	705
o cümlədən:		
qızıl	62	270
gümüş	56	193
bürünc	95	242

Əmək bazarı

Ölkədə həyata keçirilən sosial siyasətin əsas istiqamətlərindən biri də məşğulluğa dair siyasətin həyata keçirilməsi və işçi qüvvəsindən səmərəli istifadə edilməsidir. Ölkə iqtisadiyyatında aparılan islahatlar nəticəsində əmək bazarında əhəmiyyətli dərəcədə müsbət dəyişikliklərə nail olunmuşdur.

Mütəmadi olaraq, bu dəyişiklikləri müşahidə etmək məqsədilə Dövlət Statistika Komitəsi 2003-cü ildən başlayaraq ev təsərrüfatlarında əhalinin iqtisadi fəallığının müayinəsini həyata keçirməkdə davam etmişdir. Əmək bazarına dair məlumatları özündə əks etdirən bu müayinənin 2011-ci ilin yekunlarına əsasən ölkə üzrə məşğul əhalinin tərkibində 15-29 yaşlı gənclərin payı 24,4 faiz və ya 1067,7 min nəfər təşkil etmişdir. Bu gənclərin 22,2 faizi ali, 11,9 faizi orta ixtisas, 4,0 faizi ilk peşə-ixtisas, 49,1 faizi tam orta, 12,6 faizi ümumi orta və 0,2 faizi ibtidai təhsilə malik olmuşdur.

2011-ci ildə 15-29 yaşlı məşğul əhalinin təhsil səviyyəsi və yaş qrupları üzrə bölgüsü (min nəfər)

Yaş qrupları	Cəmi	o cümlədən təhsil üzrə:					
		ali	orta ixtisas	ilk peşə-ixtisas	tam orta	ümumi orta	ibtidai
Məşğul əhali - cəmi	4375,3	695,7	446,3	227,5	2695,2	266,9	43,7
onlardan 15-29 yaşlı gənclər	1067,7	236,4	127,5	42,9	524,3	134,9	1,7
o cümlədən: 15-19 yaşlı	90,8	0,9	3,6	1,2	66,4	18,5	0,2
20-24 yaşlı	415,1	66,2	44,2	18,5	229,2	56,4	0,6
25-29 yaşlı	561,8	169,3	79,7	23,2	228,7	60,0	0,9

Bununla yanaşı, peşə və vəzifələr üzrə muzzdlu işçilərin əmək haqqına dair məlumatları əldə etmək məqsədilə 2011-ci ildə “Oktyabr ayını tam işləmiş işçilərin peşə və vəzifələri, əmək haqqı və işlədikləri vaxta dair” seçmə statistik müayinə keçirilmişdir.

2011-ci ilin oktyabr ayında tam işləmiş işçilərin peşələr və vəzifələr üzrə orta aylıq əmək haqqı

İqtisadi fəaliyyət növləri, bölmələr, qruplar və siniflər üzrə peşə və vəzifələr	Orta aylıq əmək haqqı, manat
Xam neft və təbii qaz hasilatı	
Qazma üzrə mühəndislər (qazma işi)	1100,7
Kimya sənayesi	
Mühəndis - texnoloqlar	375,6
Maşın və avadanlıqların istehsalı	
Mühəndislər	266,6
Turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə	
Marketinq üzrə mütəxəssislər	1018,7
Su nəqliyyatının fəaliyyəti	
Gəminin bort mexanikləri	531,0
Hava nəqliyyatının fəaliyyəti	
Aviasiya mexanikləri, texnikləri – cəmi	1157,0
Rabitə	
Baş mühəndislər	383,5
Maliyyə fəaliyyəti (Sığorta və pensiya təminatı üzrə xidmətlərdən başqa)	
İqtisadçılar	1026,6
Mühasiblər	1019,2
Kompüter mütəxəssisləri	977,4
Programçılar	1384,0
Baytarlıq fəaliyyəti	
Həkimlər (Baytar həkimlər)–cəmi o cümlədən:	254,4
Baytar epidemioloqlar – cəmi	229,0
Təhsil	
Müəllimlər – cəmi	256,4
Əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi	
Həkimlər (diş həkimlərsiz) –cəmi	233,4

İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları

İnformasiyaya və biliklərə əsaslanan rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatın qurulması, cəmiyyətin informasiya məhsulları və xidmətlərinə tələbatının dolğun ödənilməsi məqsədilə İKT infrastrukturuna və xidmətlərinə çıxışın təmin olunması müasir dövrün əsas prioritetlərindən birinə çevrilmişdir. Son illər internet xidmətlərinin tariflərinin aşağı salınması, yeni layihələrin həyata keçirilməsi, dövlət qurumlarında İKT-nin tətbiqinin genişləndirilməsi ilə bağlı ciddi tədbirlərin görülməsi respublikamızın beynəlxalq hesabatlarda mövqeyinin yaxşılaşmasında mühüm rol oynayıb. Belə ki, Ümumdünya İqtisadi Forumunun dünya ölkələrində informasiya texnologiyalarının inkişafına dair («Global Information Technology Report 2012») 142 ölkənin İKT sektorunun vəziyyətinin təhlil olunduğu yeni hesabatında Azərbaycanın mövqeyi ötən illə müqayisədə 9 pillə yüksəlib: respublikamız təşkilatın reyting cədvəlində 3,9 balla 61-ci yerdə qərarlaşıb. Hazırda MDB regionunda informasiya kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf göstəricilərinə və müasir elektron xidmətlərin tətbiqi səviyyəsinə görə ilk üçlükdə (Rusiya, Azərbaycan, Qazaxıstan) yer alan ölkəmiz innovasiyalara hazırlıq, iqtisadi təsir, əhəlinin məlumatlılığı, İKT xidmətlərindən istifadə və digər indikatorlar üzrə mövcud dünya göstəricilərinə yaxındır və elə sahələr də var ki, inkişaf etmiş ölkələrin göstəricilərini qabaqlayır. Qeyd olunanlar isə informasiya cəmiyyətinin ölçülməsini, İKT statistikasının davamlı olaraq aparılmasını daha da zəruri etmişdir.

İKT sektoru informasiya və məlumatların elektron formada saxlanması, ötürülməsi və göstərilməsini əhatə edən istehsal və xidmət sahələrindən ibarətdir.

İKT məhsulları elektron formada məlumatların işlənməsi və rabitə funksiyasının, o cümlədən fiziki hadisələrin yazılması, ölçülməsi, ötürülməsi və göstərilməsi, habelə fiziki proseslərin nəzarəti funksiyalarını yerinə yetirən avadanlıqlar hesab olunur.

İnformasiya texnologiyaları

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Əhalinin hər 100 nəfərinə düşən mobil telefon abunəçilərinin sayı, abunəçi	39	52	70	87	99	104
Əhalinin hər 100 nəfərinə düşən internet istifadəçilərinin sayı, nəfər	10	11	17	27	46	65*
Mobil rabitə ilə əhatə olunmuş ərazidə yaşayan əhalinin ölkə əhalisində xüsusi çəkisi, faizlə	99,0	99,0	99,0	99,6	99,8	99,8
Ay ərzində internetdən 20 saatlıq istifadə üçün orta tarif, manat	4,8	4,0	2,1	2,0	1,9	1,5
İnternetdən istifadə tarifi adambaşına düşən orta aylıq ümumi milli gəlirə nisbəti, faizlə	2,9	1,7	0,9	0,7	0,6	0,5
Ay ərzində 100 dəqiqə mobil danışmaq üçün orta tarif, manat	16,0	12,0	9,0	8,0	7,7	7,4
Mobil danışmaq tarifi adambaşına düşən orta aylıq ümumi milli gəlirə nisbəti, faizlə	9,7	5,0	3,4	2,6	2,5	2,4
İKT-nin inkişaf indeksi	2,7	2,9	3,1	3,6	4,1	5,1

*- 15-74 yaş qrupunda

Ev təsərrüfatlarında İKT sistemlərinin mövcudluğu və istifadəsi

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kompüterli olan ev təsərrüfatlarının ölkə üzrə bütün ev təsərrüfatlarında payı, faizlə	8,6	10,1	14,6	18,2	30,3	38,3
Kompüterdən istifadə etmiş əhəlinin ölkə üzrə bütün əhəlinin sayında xüsusi çəkisi, faizlə	16,8	21,5	24,9	30,8	38,0	48,0
Evdə İnternetə çıxışı olmuş ev təsərrüfatlarının ölkə üzrə bütün ev təsərrüfatlarında payı, faizlə	21,1	27,8	30,2	33,3	45,1	53,7
İnternet istifadəçilərinin internetdən istifadə yerlərinə görə bölgüsü (son 3 ay ərzində), yekuna nisbətən faizlə	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
evdə (mənzildə)	36,4	41,6	48,4	37,8	38,8	44,7
İnternet klubda	23,0	19,0	10,0	16,0	14,6	10,1
iş yerində	19,8	25,0	26,8	24,2	20,2	17,8
təhsil müəssisəsində	14,9	7,5	8,8	5,0	8,4	8,9
kitabxanada	2,1	1,9	1,9	0,5	0,6	0,5
digər yerlərdə	3,8	5,0	4,1	16,5	17,4	18,0
İnternet istifadəçilərinin İnternetdən istifadə məqsədlərinə görə bölgüsü (son 3 ay ərzində), yekuna nisbətən faizlə	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
informasiya axtarmaq	40,9	41,7	44,9	49,9	33,6	29,9
əlaqə yaratmaq	37,9	34,0	38,4	26,0	31,6	29,6
təlim və təhsil	6,8	7,3	4,1	4,2	5,8	7,8
oyun, şəkil yükləmək və ya musiqiyə qulaq asmaq	8,3	10,4	5,5	9,7	19,4	22,6
əmtəə və xidmətlərin sifarişi və ya satışı	1,7	1,5	1,1	1,9	1,2	1,4
hakimiyyət orqanları ilə əlaqə (informasiyanın əldə edilməsi, sənədlərin yüklənməsi və göndərilməsi)	4,4	5,1	5,9	8,3	8,4	8,7

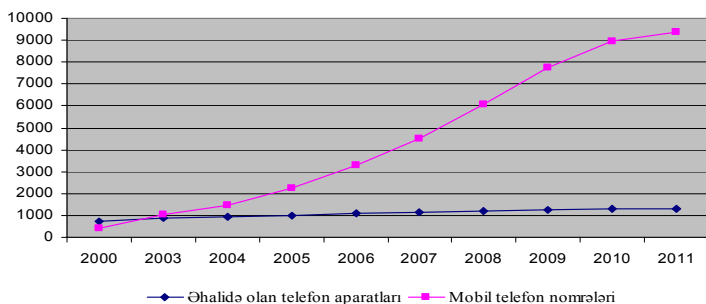
Müəssisələrdə İKT-dən istifadənin əsas göstəriciləri

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kompüterdən istifadə etmiş müəssisələrin ölkədə fəaliyyət göstərən bütün müəssisələrdə xüsusi çəkisi, faizlə	21,0	22,8	23,7	24,2	47,3	62,9
Kompüterdən istifadə etmiş işçilərin fəaliyyət göstərən bütün müəssisələrdə işləyən işçilərin siyahı sayına nisbəti, faizlə	8,9	10,2	12,2	14,5	15,8	18,7
İnternetdən istifadə etmiş müəssisələrin fəaliyyət göstərən müəssisələrdə xüsusi çəkisi, faizlə	3,9	10,6	11,7	13,8	27,9	39,6
İnternetdən istifadə etmiş işçilərin fəaliyyət göstərən bütün müəssisələrdə işləyən işçilərin siyahı sayına nisbəti, faizlə	2,3	3,5	4,0	5,0	7,1	10,3
Veb sahifəsi (Web Page, Web Site) olan müəssisələrin fəaliyyət göstərən müəssisələrdə xüsusi çəkisi, faizlə	1,3	2,0	2,0	2,2	4,9	9,0

İKT sektoru və İKT məhsullarının ticarəti üzrə əsas göstəriciləri

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
İKT sektorunda məhsul (xidmətlər) buraxılışı, milyon manat	583,8	732,8	959,4	1033	1146,2	1236,4
rabitə sektoru	556,2	689,6	890,9	970,9	1065,4	1114,9
İKT sektorunda yaradılmış əlavə dəyərin həcmi, milyon manat	352,6	507,3	643,8	686,8	715,8	741,7
rabitə sektoru						
İKT müəssisələri tərəfindən əsas kapitalla yönəldilmiş investisiyalar, milyon manat	211,8	161,8	153,4	129,8	204,0	408,7
İKT məhsullarının idxalı, milyon manat	165,5	189,5	209,9	270,0	180,2	262,6
İdxal olunmuş İKT məhsullarının ölkəyə idxal olunmuş bütün növ məhsulların dəyərində xüsusi çəkisi, faizlə	3,6	3,8	3,6	5,5	3,5	2,7
İKT sektorunda çalışan işçilərin siyahı sayı, min nəfər	17,5	17,6	17,9	18,0	18,3	18,5
İKT sektorunda çalışan işçilərin iqtisadiyyatın bütün sahələri üzrə muzzdlu işçilərin siyahı sayına nisbəti, faizlə	1,4	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3

Əhalidə olan naqilli telefon aparatları və mobil abunəçilərin sayı (min nömrə)

Turizm

2011-ci ildə ölkəmizə gələn 2239,1 min nəfər xarici vətəndaşın 1561,9 min nəfəri (69,8 faizi) turizm məqsədilə səfər edənlər olmuşdur.

Azərbaycana gələn xarici vətəndaşların sayı

Cəmi, nəfər	o cümlədən		yekuna görə, %-lə	
	turizm məqsədilə, nəfər	digər məqsədlə, nəfər	turizm məqsədilə	digər məqsədlə
2 239 141	1 561 900	677 241	69,8	30,2

Azərbaycana gələn xarici turistlərin turizm məqsədilə çəkdikləri xərclərin həcmi 966,3 milyon manat olmuşdur. Ümumi xərclərin 41,3 faizini nəqliyyat, 31,2 faizi yerləşmə, 19,8 faizini qidalanma, 1,9 faizini ekskursiya, 3,4 faizini şəxsi istifadə üçün malların alınması, 0,2 faizini tarix-mədəniyyət obyektlərində xərclər, 0,2 faizini tur-paketin alınması və 2,0 faizini digər xərclər təşkil etmişdir.

Turizm məqsədilə Azərbaycana gələn xarici vətəndaşların turizm məqsədilə çəkdikləri xərclərin tərkibi, min manat

Cəmi	o cümlədən:							
	nəqliyyat	yerləşmə	qidalanma	eks-kursiya	şəxsi istifadə üçün malların alınması	tarix-mədəniyyət obyektlərində	tur-paketin alınması	digər xərclər
966253,5	398825,9	301611,1	191471,1	18717,2	32415,1	1925,9	2255,4	19031,8

Ölkəmizə gələn xarici turistlərin 591,9 min nəfəri (37,9 faizi) işgüzar, 519,8 min nəfəri (33,3 faiz) istirahət və əyləncə, 374,7 min nəfəri (24,0 faizi) qohumları (tanişları) ziyarət etmək, 33,3 min nəfəri (2,1 faiz) müalicə və sağlamlıq, 10,4 min nəfəri (0,7 faiz) dini ziyarət, 3,7 min nəfəri (0,2 faiz) bazarlıq (şoppinq), 4,0 min nəfəri (0,3 faiz) tranzit, 24,0 min nəfəri (1,5 faizi) digər turizm məqsədilə səfər etmişdir.

Xarici ölkələrə gedən Azərbaycanlı turistlərin 49,8 faizi işgüzar, 22,2 faizi istirahət və əyləncə, 14,9 faizi qohumları (tanişları) ziyarət etmək, 4,0 faizi müalicə və sağlamlıq, 2,8 faizi dini ziyarət, 3,0 faiz bazarlıq (şoppinq) və 3,3 faizi digər turizm məqsədilə səfər etmişdir.

2010-cu illə müqayisədə bu dövrdə ölkəmizə gələn xarici vətəndaşların sayı 14,1 faiz, turizm məqsədilə gələnlərin sayı isə 22,0 faiz artmışdır. Xarici ölkələrə gedən Azərbaycan vətəndaşlarının sayında da artım müşahidə olunmuş və bu artım keçən illə müqayisədə 11,8 faiz təşkil etmişdir. Turizm məqsədilə xarici ölkələrə səfər edən Azərbaycan vətəndaşlarının sayı isə 26,9 faiz artmışdır.

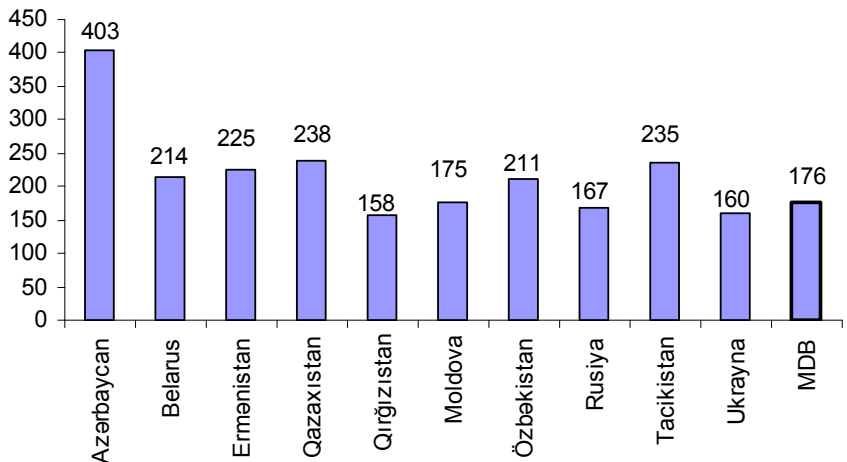
Ümumi daxili məhsul

Ölkə iqtisadiyyatının artım sürətinə görə Azərbaycan dünya ölkələri arasında ön sıralardadır. 2000-2011-ci illərdə Azərbaycan dünyada ən sürətlə inkişaf edən ölkə olmuş və iqtisadiyyatın inkişaf səviyyəsini səciyyələndirən əsas makrogöstərici olan ümumi daxili məhsul (ÜDM) bu dövr ərzində 4,5 dəfə və ya hər il orta hesabla 13,3 faiz artmışdır.

2011-ci ildə ölkədə 51,2 milyard manatlıq ümumi daxili məhsul istehsal edilmiş, onun hər nəfərə düşən həcmi 5650,8 manat və ya 7155,7 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

2011-ci ildə əvvəlki illə müqayisədə bütün dünya üzrə ÜDM-in artımı 3,9 faiz (2010-cu ildə 5,3), İƏİT ölkələri üzrə - 1,8 faiz (3,2), Avropa Birliyi ölkələri üzrə - 1,6 faiz (2,0), MDB ölkələri üzrə ÜDM 4,7 faiz (4,7) təşkil etmişdir.

2011-ci ildə 2000-ci illə müqayisədə ümumi daxili məhsulun real artım indeksi, faizlə

Əhalinin gəlirləri

Əhalinin həyat səviyyəsini xarakterizə edən mühüm göstəricilərdən biri olan əhalinin gəlirləri 2011-ci ildə əvvəlki illə müqayisədə 19,6 faiz artaraq 30,6 milyard manata çatmış, onun hər nəfərə düşən həcmi 3383,8 manat və ya ayda orta hesabla 282,0 manat təşkil etmişdir.

Hər nəfərə düşən gəlirlərin artım sürəti istehlak qiymətlərinin bahalaşmasını 10,2 faiz bəndi üstələmişdir.

Gəlirlərin 63,3 faizi istehlak malları və xidmətlərin alınmasına, 7,9 faizi vergilər, sosial sığorta və könüllü üzvlük haqlarının, 1,8 faizi kreditlər üzrə faizlərin ödənilməsinə, 27,0 faizi isə əmanətlərin və kapitalın artırılmasına yönəldilmişdir.

Son 5 il ərzində əhalinin hər nəfərə düşən gəlirləri 2,8 dəfə artmışdır.

Əhalinin gəlirləri və xərcləri

	2010		2011	
	milyon manatla	əvvəlki ilə nisbətən, faizlə	milyon manatla	əvvəlki ilə nisbətən, faizlə
Gəlirlər- cəmi	25607,0	113,3	30633,5	119,6
İlkin gəlirlər	22126,5	115,1	26725,8	120,8
o cümlədən:				
işçilərə əmək ödənişləri	7027,3	110,2	7171,9	102,1
sahibkarlıq fəaliyyətindən gəlirlər	14725,0	116,6	19216,4	130,5
mülkiyyətdən gələn gəlirlər	374,2	176,0	337,5	90,2
Alınmış cari və əsaslı transferlər	3480,5	102,8	3907,7	112,3
Xərclər-cəmi	19251,5	110,5	22367,1	116,2
Son istehlak xərcləri	16528,5	109,8	19393,3	117,3
Ödənilən cari transferlər	2202,0	104,3	2433,3	110,5
Mülkiyyətdən ödənilən gəlirlər	521,0	202,8	540,5	103,7
Qənaətlər	6355,5	122,6	8266,4	130,1

Qeyri-maliyyə aktivlərin yığımı	874,1	108,2	1019,2	116,6
Maliyyə aktivlərin yığımı	5481,4	125,3	7247,2	132,2

Ölkə iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşu

2003-2011-ci illər ərzində ölkə iqtisadiyyatına 106,2 milyard ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulmuşdur. İntestisiyaların 50,7 faizini xarici investisiyalar təşkil etmişdir. Ölkə iqtisadiyyatı inkişaf etdikcə daxili investisiyaların da rolu durmadan artır. 2003-cü ildə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində istifadə edilmiş daxili investisiyalar ümumi investisiya qoyuluşunun 22,1 faizini təşkil edirdisə, 2011-ci ildə investisiyaların 59,8 faizi daxili mənbələr hesabına təmin edilmişdir.

İqtisadiyyata yönəldilən investisiyalar

	2009	2010	2011
İntestisiya qoyuluşları, bütün mənbələr üzrə (xarici investisiyalar nəzərə alınmaqla):			
mlyn.manat	10475,0	14118,9	17048,8
mlyn.dollar	13033,5	17591,5	21588,9
Xarici investisiyalar			
mlyn.manat	4395,1	6619,7	6849,8
mlyn.dollar	5468,6	8247,8	8673,9
Daxili investisiyalar			
mlyn.manat	6079,9	7499,2	10199,0
mlyn.dollar	7564,9	9343,7	12915,0

Xarici investisiyalar

mlyn.ABŞ dolları

	2009	2010	2011
Cəmi xarici investisiya	5468,6	8247,8	8673,9
ondan:			
Maliyyə kreditləri	1438,3	3405,9	3692,5
Neft sənayesinə	2412,7	2955,3	3407,8
Birgə müəssisələr və xarici firmalar	624,4	659,6	886,0
ondan:			
Türkiyə	76,8	147,5	89,1
Niderland	28,0	163,5	173,3
ABŞ	117,6	40,0	73,8
İran	6,8	3,2	11,2
Almaniya	38,8	17,0	32,5
Rusiya	50,3	11,7	35,0
Böyük Britaniya	160,0	144,0	148,8
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	43,2	30,3	75,3
İsveçrə	16,0	11,7	26,7
İtaliya	9,8	-	-
Fransa	4,5	6,2	14,3
Norveç	40,3	3,6	6,9
Yaponiya	2,8	1,4	2,5
Sair ölkələr	29,5	79,5	196,6
Digər investisiyalar	992,2	1225,0	667,7
Neft bonusu	1,0	2,0	19,9

Qiymətlər

İstehlak qiymətləri indeksi– orta alıcılıq qabiliyyətli alıcının aldığı malların və istifadə etdiyi xidmətlərin qeydə alınmış məcmusunun dəyərinin ümumi dəyişməsini səciyyələndirən nisbi göstəricidir.

Hazırda istehlak səbətində 565 adda mal və xidmət dəsti daxildir.

İstehlak səbətində illər üzrə tərkib sayı

2011-ci ildə istehlak qiymətləri indeksi 107,9 faiz, o cümlədən ərzaq məhsulları üzrə 110,4 faiz, qeyri-ərzaq malları üzrə 102,6 faiz, xidmətlər üzrə isə 104,7 faiz təşkil etmişdir.

əlaqə: e-mail sc@azstat.org;
www.stat.gov.az